

BISKUP ALEBO VIKÁR? SPORY MEDZI JÁGROM A MUKAČEVOM

Migrácia *ruténov* a rýchle vytvorenie siete farností v novom prostredí výrazne zmenšili pastoračný priestor i ekonomickú základňu Jágerského biskupstva. Predstavu o tom, v akom rozsahu sa zväčšil areál rozšírenia katolíkov gréckeho obradu, pomôže dotvoriť už i tá skutočnosť, že v polovici 18. storočia žil v Mukačevskom biskupstve väčší počet gréckokatolíkov v konfesionálne zmiešaných obciach než v homogénnych. Z celkového počtu 1129 obcí, kde sa vyskytovali katolíci východného obradu, bolo 40% (453) čisto gréckokatolíckych a 60% (676) konfesionálne zmiešaných.¹ Migrácia opačným smerom, z katolícko-protestantského juhu na sever bola zanedbateľná a rovnako i konverzie gréckokatolíkov v priestore ich pôvodného, homogénneho rozšírenia.

Mukačevský biskup Jozef de Camillis už koncom 17. storočia v liste kardinálovi Kolonicsovi z 15. III. 1692 poukázal na príčinu sporov medzi ním a jágerským biskupom, ktoré sa tiahli až do uznania existencie gréckokatolíckeho Mukačevského biskupstva v roku 1771. Podstatu sporov s jágerským biskupom Fenyessim videl de Camillis v desiatkoch: „*Viem veľmi dobre, že biskup Fenyessi sa na mňa hnevá kvôli desiatkom [...], hoci o mne vie, že som tu prvým skutočne katolíckym biskupom, že nemám žiadnu základinu a že o desiatky som neobral jeho farárov, ale pastorov. Dlhú dobu, keď tieto desiatky vyberali protestantskí kazatelia, sa nikto neozval, nikto sa neurážal, no teraz, keď som ich vybral ja, nepáči sa to práve katolíkom.*“² De Camillis tieto kroky vysvetľoval snahou jágerského biskupa podriaďiť si Mukačevské biskupstvo a jeho postaviť do pozície sufragána. V oblastiach, kde žili veriaci latinského obradu medzi gréckokatolíckou väčšinou, sa zúčastňovali náboženských obradov spolu s ňou. Často sa vyskytovali prípady, že gréckokatolícky farár krsťtil, sobášil a pochovával aj rímskokatolíkov. Ojedinele sa vyskytujú správy o tom, že aj luteráni sa v situácii, keď nemali nablízku svojho kňaza, obracali sa s prosbou o duchovnú službu (pohreb, zriedkavo aj o krst) na gréckokatolíckych kňazov.³ Toto zasahovanie do právomoci malo dopad i na finančné zabezpečenie farárov a komplikovalo vzťahy medzi rímskokatolíckym a gréckokatolíckym duchovenstvom.

V tomto kontexte treba interpretovať príčiny sporu o právny status *Ecclesia Ruthenica* v severovýchodnom Uhorsku, ktorý viedol v prvom rade jágerský biskup a viedenský

1 ГАДЖЕГА, В. Добавки до исторії русинов и русских церквей в Ужанской жупе. In: *Науковий Збірник Товариства Просвита*. Roč. 2 (1923), s. 53. O podiele konfesionálne zmiešaných obcí v Mukačevskej eparchii pozri tiež: UDVARI, I. *A munkácsi görögkatolikus püspökség lelkészsegeinek 1806 évi összeírása*. Nyíregyháza 1990, s. 140 – 154.

2 HODINKA, A. *A Munkácsi Görög szert püspökség okmantlyára*, s. 335. Pozri tiež VASILE, C. *Kanonické pramene byzantsko-slovanskej katolíckej cirkvi v Mukačevskej a Prešovskej eparchii v porovnaní s Kódexom kánonov východných cirkví*. Trnava 2000, s. 126.

3 O tejto praxi sa zmieňuje i gréckokatolícka vizitácia M. Olšavského. Vo farnosti Šamudovce gréckokatolícky farár „v poslednej dobe zosobášil osoby latinského obradu bez dovolenia latinského farára“. Rovnako napr. v Laškovciach a v Tovarnianskej Polianke. ГАДЖЕГА, В. Добавки до исторії Русинов и русских церквей в б.в. жупі Земплинської, го.ч. 10, s. 66, 65, 82.